

Sygnatura akt VI U 846/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 sierpnia 2022 r.

Sąd Okręgowy w Płocku VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Hanna Parzybut-Dan

Protokolant: Edyta Szalkowska

po rozpoznaniu w dniu 30 sierpnia 2022 r. w Płocku

na rozprawie

sprawy Z. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w P.

o ustalenie właściwego ustawodawstwa w zakresie ubezpieczeń społecznych

na skutek odwołania Z. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w P.

z dnia (...)

1. oddała odwołanie;

2. zasądza od odwołującego Z. K. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w P. kwotę 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sędzia Hanna Parzybut-Dan

UZASADNIENIE

Z. K. wniósł do Sądu Okręgowego w Płocku odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w P. nr (...)z dnia(...) stwierdzającej, że podlega on, jako osoba prowadząca działalność gospodarczą, ustawodawstwu polskiemu w okresach: od 1 kwietnia 2018 r. do 31 marca 2019 r. oraz od 1 kwietnia 2019 r. do 31 marca 2020 r. Odwołujący zaskarżył powyższą decyzję w całości i zarzucił jej:

1) oparcie na błędnym założeniu, że w spornym okresie podlegał ustawodawstwu polskiemu, a w konsekwencji uznanie, że z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej podlega ubezpieczeniom społecznym na terenie Polski,

2) naruszenie art. 11 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.U.E.L.2004.166.1 ze zm.) poprzez jego niezastosowanie, co w przypadku uprawomocnienia się zaskarżonej decyzji skutkowało będzie złamaniem zasady wykluczającej odprowadzanie składek i objęcie zabezpieczeniem społecznym w kilku państwach jednocześnie,

3) naruszenie art. 13 ust. 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.U.E.L.2004.166.1 ze zm.) poprzez

jego niezastosowanie i przyjęcie tym samym, że w rozpoznawanej sprawie są podstawy do objęcia odwołującego ustawodawstwem polskim w spornym okresie,

4) naruszenie art. 58 § 1 i 2 kodeksu cywilnego, poprzez wykreowanie stanu faktycznego niezgodnego z ustawą, tj. objęcie wnioskodawcy zabezpieczeniem społecznym w dwóch różnych Państwach Członkowskich w tym samym okresie,

5) naruszenie pkt. 4 decyzji nr Al z dnia 12 czerwca 2009 r. w sprawie ustanowienia procedury dialogu i koncyliacji w zakresie ważności dokumentów, określania ustawodawstwa właściwego oraz udzielania świadczeń na mocy rozporządzenia nr 883/2004 poprzez jego niezastosowanie, a w konsekwencji brak zawieszenia postępowania z uwagi na brak prawomocnego wyłączenia wnioskodawcy z ubezpieczeń na terenie Niemiec,

W oparciu o powyższe zarzuty odwołujący wniósł o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodów z dokumentacji zawartej w aktach Zakładu, informacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na temat jego statusu ubezpieczeniowego w spornym okresie na terenie Niemiec – w tym zakresie wniósł o zobowiązanie organu rentowego do przedłożenia danych z systemu (...) lub pochodzących od właściwej instytucji niemieckiej, zastosowanie przez Sąd prawa niemieckiego, przeprowadzenie rozprawy także pod nieobecność wnioskodawcy oraz zmianę zaskarżonej decyzji poprzez stwierdzenie, że w okresie od 1 kwietnia 2018 r. do 31 marca 2020 r. ustawodawstwem właściwym dla odwołującego pozostaje ustawodawstwo niemieckie.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P., zastępowany przez profesjonalnego pełnomocnika w osobie radcy prawnego, wniósł o oddalenie odwołania oraz zasądzenie od odwołującego na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu wskazał, że zgromadzone w sprawie dowody potwierdzają, że w okresach: od 1 kwietnia 2018 r. do 31 marca 2019 r. i od 1 kwietnia 2019 r. do 31 marca 2020 r. Z. K. nie wykonywał dwóch aktywności zawodowych w dwóch lub więcej państwach członkowskich UE, czyli pracy na własny rachunek w Polsce i pracy najemnej w Niemczech, lecz wykonywał tylko pracę na własny rachunek w Polsce. Organ rentowy wyjaśnił, że mając na uwadze odległość z miejsca zamieszkania odwołującego do siedziby niemieckiego pracodawcy, czas poświęcony na dojazd do miejsc pracy w Niemczech oraz poziom wynagradzania na terenie Niemiec, stanowisko odwołującego jest niewiarygodne. Podkreślił, że jedynym motywem takiego działania mogło być dążenie do uniknięcia opłacenia składek z tytułu prowadzonej działalności w Polsce. Nadto wyjaśnił, że ZUS może w każdym momencie dokonać przeglądu decyzji dotyczącej mającego zastosowanie ustawodawstwa, jeżeli uzna, że jest to uzasadnione. Wskazał, że jeśli informacje przedstawione podczas pierwotnej procedury ustalania właściwego ustawodawstwa nie odzwierciedlają rzeczywistego stanu faktycznego lub są niepełne, decyzja o tymczasowym ustaleniu ustawodawstwa może zostać zmieniona.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Z. K. prowadzi działalność gospodarczą na podstawie wpisu do (...) pod firmą (...) w S. od 17 czerwca 2006 r. Przedmiotem przeważającej działalności odwołującego jest sprzedaż detaliczna pozostałych nowych wyrobów prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach.

(dowód: zaświadczenia: k. 23-29 akt ZUS; wydruk z (...) k. 903 akt ZUS)

W ramach działalności gospodarczej w Polsce odwołujący zajmuje się dostawą butli gazowych i transportem. Czynności te wykonuje osobiście od poniedziałku do piątku, nie zatrudnia pracowników. W przeszłości, tj. w okresach zakwestionowanych przez ZUS, zatrudniał dwóch pracowników – kierowców.

(dowód: zeznania odwołującego k. 23-24, 57 v.-58)

W okresach od 17 czerwca 2006 r. do 30 kwietnia 2010 r., od 1 grudnia 2010 r. do 31 maja 2011 r., od 18 maja 2013 r. do 31 marca 2018 r. oraz od 1 kwietnia 2020 r. do 31 maja 2020 r. odwołujący zgłosił się do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej.

(bezsporne)

Z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej odwołujący wykazał w zeznaniach podatkowych następujące dochody: za 2018 r. – 27.466,21 zł, za 2019 r. – 9.960,00 zł, za 2020 r. – 59.444,22 zł oraz następujące przychody: za 2018 r. – 585.020,01 zł, za 2019 r. – 613.316,38 zł, za 2020 r. – 586.004,18 zł.

(dowód: pismo Naczelnika Urzędu Skarbowego w S. z dnia 13 maja 2021 r. k. 899-900 akt ZUS)

Odwołujący w przeszłości wnosił do organu rentowego o ustalenie słowackiego ustawodawstwa w zakresie zabezpieczenia społecznego od 1 czerwca 2011 r. oraz od 18 maja 2013 r. Decyzjami z dnia 27 marca 2015 r. nr 178 i 180 Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. ustalił, że w stosunku do odwołującego w okresie od 1 grudnia 2010 r. do 31 maja 2011 r. oraz od 18 maja 2013 r. zastosowanie ma polskie ustawodawstwo w zakresie ubezpieczeń społecznych. Przedmiotowe decyzje były przedmiotem odwołań Z. K., które zostały oddalone wyrokiem Sądu Okręgowego w Płocku z dnia 16 marca 2016 r. (sygn. akt VI U 555/15).

(dowód: wnioski o ustalenie właściwego ustawodawstwa: k. 3-5, 103 akt ZUS; decyzje: k. 231-236, 241-245 akt ZUS; odwołania: k. 251-271 akt ZUS; wyrok k. 459 akt ZUS)

W dniu 26 stycznia 2016 r. odwołujący złożył w organie rentowym wniosek o ustalenie właściwego ustawodawstwa w związku z podjęciem pracy najemnej na terenie Słowacji u słowackiego pracodawcy S. S. s.r.o. od 1 stycznia 2016 r. Organ rentowy ustalił początkowo dla odwołującego tymczasowe ustawodawstwo słowackie od ww. daty, jednakże w związku z zastrzeżeniami słowackiej instytucji ubezpieczeniowej przedmiotowe ustalenie nie stało się ostateczne. Finalnie ZUS stwierdził, iż odwołujący w okresie od 1 stycznia 2016 r. do 31 marca 2018 r. podległ ustawodawstwu polskiemu z uwagi na marginalny charakter czynności wykonywanych na Słowacji.

(dowód: wniosek o ustalenie właściwego ustawodawstwa k. 485; pismo ZUS z dnia 10 marca 2016 r. k. 575-576 akt ZUS; pismo ZUS z dnia 4 września 2019 r. k. 685 akt ZUS)

W dniu 1 kwietnia 2018 r. odwołujący zawarł ze spółką (...) z siedzibą w G. umowę o pracę w niepełnym wymiarze czasu pracy. Umowa została zawarta na okres od 1 kwietnia 2018 r. do 31 marca 2022 r. Odwołujący zobowiązał się do prowadzenia akcji reklamowych dla przedsiębiorstwa na terytorium Niemiec. Umówiony czas pracy wynosił 10-20 godzin w miesiącu w zależności od ilości zleceń i potrzeb pracodawcy i był ustalany przez pracodawcę. Strony ustaliły wynagrodzenie w kwocie 8,84 euro brutto za godzinę oraz 50 euro brutto za zdobycie nowego klienta, z tym że suma miesięcznego wynagrodzenia nie mogła być wyższa niż 450 euro miesięcznie.

(dowód: umowa o pracę k. 693-694 akt ZUS)

W dniu 11 czerwca 2018 r. odwołujący złożył w organie rentowym wniosek o ustalenie właściwego ustawodawstwa w związku z podjęciem pracy najemnej na terenie Niemiec od 1 kwietnia 2018 r. Wniósł o potwierdzenie ustawodawstwa niemieckiego od 1 kwietnia 2018 r., aby mógł przedłożyć druk A1 od ww. okresu. Podkreślił, że praca w Niemczech nie wymaga od niego zakwaterowania w tym kraju, nie ponosi kosztów transportu, gdyż te uiszcza jego pracodawca. Wyjaśnił, że pracuje w soboty lub niedziele, łącznie 2 dni w miesiącu, a przedmiotowa praca nie koliduje z prowadzeniem działalności gospodarczej w Polsce. Wskazał, że nadzór na wykonywaną przez niego pracę sprawują specjaliści kontrolerzy. Nadto poinformował, że z dniem 31 marca 2018 r. zakończył zatrudnienie u słowackiego pracodawcy w firmie (...) s.r.o. Do wniosku załączył potwierdzenie zgłoszenia do ubezpieczenia w Niemczech oraz umowę o pracę z dnia 1 kwietnia 2018 r.

(dowód: wniosek o ustalenie właściwego ustawodawstwa k. 689 akt ZUS; potwierdzenie zgłoszenia do ubezpieczenia w Niemczech k. 691 akt ZUS)

W nawiązaniu do ww. wniosku Z. K., organ rentowy dwukrotnie zwrócił się do odwołującego o przedłożenie, innych niż umowa o pracę, dokumentów świadczących o faktycznym zatrudnieniu w Niemczech oraz złożenie dodatkowych wyjaśnień dotyczących przedmiotowego zatrudnienia i prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce. Odwołujący nie odpowiedział na powyższe wezwania.

(dowód: pisma ZUS: z dnia 30 sierpnia 2018 r. k. 703-706 akt ZUS, z dnia 27 września 2018 r. k. 723-726)

Z uwagi na brak odpowiedzi odwołującego organ rentowy nawiązał kontakt z niemiecką instytucją ubezpieczeniową D. R. B. w celu pozyskania niezbędnych informacji dotyczących pracy najemnej w Niemczech, na podstawie art. 16 ust. 4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009.

(dowód: pisma ZUS: z dnia 15 października 2018 r, 28 grudnia 2018 r. oraz 8 marca 2019 r. k. 733-738 akt ZUS)

W dniu 21 maja 2019 r. Z. K. złożył ponownie wniosek o ustalenie ustawodawstwa właściwego w związku z kontynuowaniem zatrudnienia u niemieckiego pracodawcy S. U. z siedzibą w G., począwszy od 1 kwietnia 2018 r. Odwołujący poinformował, że w okresie od kwietnia do grudnia 2019 r. pracował w G., L., B. i B., załączył kopie dziennych zestawień czasu prac, potwierdzeń wypłaty wynagrodzenia oraz oświadczenie o dochodzie/stracie z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej w Polsce od kwietnia 2018 r. do kwietnia 2019 r. Nadto złożył oświadczenie niemieckiego pracodawcy dotyczące zasad zatrudnienia w Niemczech na umowę M. (...), z którego wynika, że składki do R. odprowadza pracodawca.

(dowód: wniosek o ustalenie właściwego ustawodawstwa k. 739 akt ZUS; oświadczenie k. 741 akt ZUS;ienne zestawienia czasu pracy i potwierdzenia wypłaty wynagrodzenia k. 743-793; informacja dotycząca zatrudnienia w Niemczech na M. (...) k. 811 akt ZUS)

Na podstawie otrzymanych od wnioskodawcy dokumentów i pisemnych wyjaśnień organ rentowy stwierdził, że wobec Z. K. znajduje zastosowanie ustawodawstwo niemieckie w okresach: od 1 kwietnia 2018 r. do 31 marca 2019 r. oraz od 1 kwietnia 2019 r. do 31 marca 2020 r. Przedmiotowe ustalenie miało charakter tymczasowy – do momentu jego ewentualnego zakwestionowania w terminie dwóch miesięcy.

(dowód: pisma ZUS: z dnia 24 czerwca 2019 r. k. 813-823 akt ZUS)

Pismem z dnia 6 października 2019 r. niemiecka instytucja ubezpieczeniowa poinformowała organ rentowy, iż do czasu wyjaśnienia stanu faktycznego odwołujący powinien podlegać polskiemu ustawodawstwu.

(dowód: pismo niemieckiej instytucji ubezpieczeniowej z dnia 9 października 2019 r. k. 841-845 akt ZUS)

Następnie organ rentowy zwrócił się do niemieckiej instytucji ubezpieczeniowej o zajęcie jednoznacznego stanowiska w sprawie ustalonego tymczasowo ustawodawstwa niemieckiego, informując, że nie otrzymał informacji zwrotnej przed upływem dwumiesięcznego terminu.

(dowód: pisma ZUS: z dnia 23 października 2019 r., z dnia 8 stycznia 2020 r., z dnia 9 marca 2020 r. z dnia 11 maja 2020 r. z dnia 10 lipca 2020 r., z dnia 15 września 2020 r., z dnia 19 listopada 2020 r. k. 847-873 akt ZUS, z dnia 22 stycznia 2021 r. k. 875-877 akt ZUS, z dnia 23 marca 2021 r. k. 881-883 akt ZUS)

W piśmie z dnia 17 marca 2021 r. niemiecka instytucja ubezpieczeniowa wyjaśniła, że jej opóźnienie wynikało z konieczności przeprowadzenia szerokich ustaleń w sprawie oraz przekazała stanowisko, że za okres od 1 kwietnia 2018 r. niemieckie przepisy emerytalne nie znajdują zastosowania w stosunku do odwołującego. Nadto wskazała, że przeciętne miesięczne zarobki odwołującego w Niemczech za lata 2018-2019 wynosiły 90 euro, a za 2020 r. –

29 euro. W związku z powyższym zatrudnienie w Niemczech uznano za marginalne i wskazano, że nie powinno być uwzględniane przy określaniu właściwego ustawodawstwa.

(dowód: pismo niemieckiej instytucji ubezpieczeniowej z dnia 17 marca 2021 r. k. 885-886, 893-895)

W dniu 11 czerwca 2021 r. organ rentowy zawiadomił odwołującego i niemiecką instytucję ubezpieczeniową o ustaleniu w stosunku do Z. K. ustawodawstwa polskiego w okresach od 1 kwietnia 2018 r. do 31 marca 2019 r. oraz od 1 kwietnia 2019 r. do 31 marca 2020 r.

(dowód: pisma ZUS z dnia 11 czerwca 2021 r. k. 905-910 akt ZUS)

Odwołujący nie zgodził się z ustalonym dla niego ustawodawstwem polskim i wniósł o wydanie w tym zakresie stosownej decyzji.

(dowód: pismo odwołującego z dnia 17 czerwca 2021 r. k. 915-919 akt ZUS)

W dniu 7 lipca 2021 r. organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję nr (...)

(dowód: zaskarżona decyzja k. 927-937 akt ZUS)

W okresie od 1 kwietnia 2018 r. do 31 marca 2022 r., w ramach umowy o pracę ze spółką (...) z siedzibą w G., odwołujący świadczył pracę polegającą na roznoszeniu ulotek w Niemczech. Wyjazdy do pracy za granicę miały miejsce do dwóch razy w miesiącu – w sobotę lub niedzielę, powrót do Polski następował tego samego dnia. Odwołujący musiał na własną rękę dojechać do granicy polsko-niemieckiej, a następnie pracownicy byli rozwożeni w docelowe miejsca pracy autobusem zorganizowanym przez pracodawcę. Odwołujący pracował w ciągu dnia, od 4,5 do 10 godzin, w grupach po 2-3 osoby. Kolportował ulotki do skrzynek niemieckich przedsiębiorców i domów w G., L., B. i B.. Poruszał się przy pomocy nawigacji. Otrzymywał wynagrodzenie w dniu świadczenia pracy – w gotówce. Z tytułu pracy w Niemczech odwołujący otrzymał następujące wynagrodzenie: w okresie od 1 kwietnia 2018 r. do 31 grudnia 2018 r. – 818 euro, w okresie od 1 stycznia 2019 r. do 31 grudnia 2019 r. – 1.050 euro, co odpowiada przeciętnemu, miesięcznemu zarobkowi w wysokości około 90 euro, a w okresie od 1 stycznia 2020 r. do 31 marca 2020 r. – 87 euro, co odpowiada przeciętnemu, miesięcznemu zarobkowi w wysokości około 29 euro. Odwołujący w zeznaniach podatkowych za lata 2018-2020 wykazał dochody osiągnięte w Niemczech w następujących kwotach: za 2018 r. – 4.339,04 zł, za 2019 r. – 4.473,00 zł, a za 2020 r. – 4.861,50 zł.

(dowód: dzienne zestawienia czasu pracy i potwierdzenia wypłaty wynagrodzenia k. 743-793 akt ZUS; pismo niemieckiej instytucji ubezpieczeniowej k. 893-895 akt ZUS; pismo Naczelnika Urzędu Skarbowego w S. z dnia 13 maja 2021 r. k. 899 -900 akt ZUS; zeznania odwołującego k. 23-24, 57 v.-58)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach ZUS, którym Sąd dał wiarę, jak również częściowo w oparciu o zeznania samego odwołującego.

Spór w sprawie dotyczył ustalenia, czy równoczesne wykonywanie przez odwołującego działalności gospodarczej w Polsce i pracy najemnej w Niemczech pozwalało na stwierdzenie, że odwołujący w okresach od 1 kwietnia 2018 r. do 31 marca 2019 r. oraz od 1 kwietnia 2019 r. do 31 marca 2020 r. nie podlegał polskiemu ustawodawstwu w zakresie zabezpieczenia społecznego.

Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy dał podstawy do stwierdzenia, że w spornych okresach znakomitą większość aktywności zawodowej odwołującego stanowiło wykonywanie działalności gospodarczej w Polsce, natomiast czynności w ramach zatrudnienia pracowniczego w Niemczech miały charakter marginalny. Abstrahując od racjonalności i opłacalności periodycznych wyjazdów do Niemiec w celu świadczenia krótkotrwałej pracy polegającej na roznoszeniu ulotek, Sąd nie znalazł podstaw do uznania, że przedmiotowe zatrudnienie miało charakter fikcyjny czy w ogóle nie miało miejsca. W aktach organu rentowego zgromadzono liczne dokumenty potwierdzające ww. zatrudnienie, m.in. umowę o pracę, dzienne zestawienia czasu pracy czy potwierdzenia wypłaty wynagrodzenia. Sam

fakt świadczenia pracy w Niemczech nie był kwestionowany również przez niemiecką instytucję ubezpieczeniową, która uznała je za marginalne, głównie ze względu na wysokość przeciętnych, miesięcznych zarobków. Z powyższych względów, w spornych okresach, w stosunku do odwołującego nie miało zastosowania niemieckie ustawodawstwo, co zostało potwierdzone w ramach procedury koncyliacyjnej między instytucjami ubezpieczeniowymi zainteresowanych krajów. Podkreślenia wymaga, że odwołujący w ramach działalności gospodarczej w Polsce zajmuje się dostawą butli gazowych i transportem, a czynności te wykonuje osobiście od poniedziałku do piątku. Z tego tytułu wykazał w zeznaniach podatkowych następujące dochody: za 2018 r. – 27.466,21 zł, za 2019 r. – 9.960,00 zł, za 2020 r. – 59.444,22 zł. O dużej skali prowadzonej działalności gospodarczej, w porównaniu z pracą najemną w Niemczech, świadczą również roczne przychody odwołującego za lata 2018-2020: za 2018 r. – 585.020,01 zł, za 2019 r. – 613.316,38 zł, za 2020 r. – 586.004,18 zł. Odwołujący podkreślał, iż w spornych okresach wykazywał również stratę, o czym poinformował także w oświadczeniu z dnia 16 maja 2019 r. (k. 741 akt ZUS) – strata we wszystkich miesiącach w okresie od kwietnia 2018 r. do marca 2019 r. (z wyjątkiem stycznia 2019 r.). Na rozprawie w dniu 14 grudnia 2021 r. wyjaśnił jednak, że wykazywane straty wynikały tak naprawdę ze strategii biznesowej, handlowej odwołującego, polegającej na zatowarowaniu dużej liczby butli gazowych w danym okresie. Miesięczna strata stanowiła zaś konsekwencję braku wyprzedania zakupionych wcześniej stanów magazynowych butli. W ocenie Sądu porównanie skali działalności zawodowej odwołującego w Polsce i Niemczech, czyni pracę najemną za granicą marginalną. Odwołujący wyjeżdżał do Niemiec do dwóch razy w miesiącu (w soboty lub niedziele), jednorazowo pracował przeważnie około 5,5 godziny dziennie i tego samego dnia wracał z powrotem do Polski. Z tego tytułu w latach 2018-2019 otrzymywał przeciętne, miesięczne wynagrodzenie w kwocie 90 euro. Sam odwołujący w zeznaniach podatkowych za lata 2018-2020 wykazał dochody osiągnięte w Niemczech w następujących kwotach: za 2018 r. – 4.339,04 zł, za 2019 r. – 4.473,00 zł, a za 2020 r. – 4.861,50 zł. Przedmiotowe kwoty oraz czas pracy za granicą w porównaniu ze skalą działalności w Polsce, głównie wysokością przychodów, pozwalają stwierdzić, że praca najemna odwołującego miała charakter marginalny.

Mając na uwadze powyższą ocenę zgromadzonego materiału dowodowego oraz fakt, że instytucje ubezpieczeniowe zainteresowanych państw ostatecznie przeprowadziły procedurę koncyliacyjną określoną w art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, która potwierdziła brak zastosowania niemieckich przepisów w zakresie zabezpieczenia społecznego od 1 kwietnia 2018 r., stwierdzić należy, że zaskarżona decyzja organu rentowego była prawidłowa.

Podkreślenia wymaga, że Sąd dysponował obszernym i wystarczającym materiałem dowodowym, zarówno dokumentarnym, jak i osobowym, do rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Z tego względu Sąd postanowił pominąć, na podstawie art. 235² § 1 pkt 5 k.p.c., wniosek odwołującego o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka M. Ż., jako zmierzający jedynie do przedłużenia postępowania. M. Ż. czterokrotnie nie stawiał się wezwaniu Sądu, mimo doręczenia mu wezwania przez Policję oraz został dwukrotnie ukarany karą porządkową grzywny za nieusprawiedliwione niestawiennictwo na rozprawie. Wskazania wymaga także, że począwszy od 7 listopada 2019 r., w związku z wejściem w życie przepisu art. 242¹ k.p.c., obowiązkiem strony, która wносиła o wezwanie na rozprawę świadka jest dołożenie starań, by osoba ta stawiała się w wyznaczonym czasie i miejscu, w szczególności zawiadomienie ją o obowiązku, czasie i miejscu stawiennictwa. Przeprowadzone postępowanie pokazało, że starania odwołującego w tym zakresie były niewystarczające.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie jest niezasadne.

Istota sporu rozpoznawanej sprawy sprowadzała się do ustalenia, czy decyzja organu rentowego w sprawie ustalenia ustawodawstwa właściwego dla wnioskodawcy w zakresie ubezpieczeń społecznych była prawidłowa pod względem merytorycznym.

Kwestie związane z ustaleniem i stosowaniem właściwego ustawodawstwa w zakresie ubezpieczenia społecznego w stosunku do osób migrujących w ramach Państw Członkowskich Unii Europejskiej reguluje w sposób zasadniczy rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/04 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.U.E.L.2004.166.1 z dnia 2004.04.30), zwane dalej „rozporządzeniem nr 883/2004”, oraz rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.U.E.L.2009.284.1 z dnia 2009.10.30), zwane dalej „rozporządzeniem wykonawczym”.

W preambule do rozporządzenia nr 883/2004 podkreślono, iż pracownicy najemni i osoby prowadzące działalność na własny rachunek przemieszczające się we Wspólnocie powinny być objęte systemem zabezpieczenia społecznego tylko jednego Państwa Członkowskiego w celu uniknięcia zbiegu właściwych ustawodawstw i wynikających z tego komplikacji. Koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego została oparta na czterech ogólnych zasadach: równego traktowania obywateli własnych i obcych, stosowania ustawodawstwa tylko jednego państwa członkowskiego, zachowania praw w trakcie nabywania i zachowania praw nabytych. Zasada stosowania ustawodawstwa jednego państwa członkowskiego polega na podporządkowaniu ustawodawstwu tylko jednego państwa członkowskiego, co oznacza stosowanie jego postanowień tak, jakby zainteresowany realizował swoją aktywność zawodową w całości na terytorium tego państwa (por. T. Bińczycka-Majewska: Koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego w Unii Europejskiej, Kraków 1999; T. Bińczycka-Majewska: Włączenie polskiego systemu zabezpieczenia społecznego w proces wspólnotowej koordynacji, PiZS 2004 Nr 5, s. 9).

Na wstępie wyjaśnić należy, iż w art. 11 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004 wyrażono generalną zasadę podlegania ustawodawstwu jednego państwa członkowskiego. Oznacza to z jednej strony, że osoba przemieszczająca się w obrębie Unii nie może być pozbawiona ochrony socjalnej (wyłączona z systemu zabezpieczenia społecznego jakiegokolwiek państwa członkowskiego), z drugiej natomiast strony nie jest dopuszczalne podwójne obciążanie zainteresowanego z racji konieczności podlegania systemowi zabezpieczenia społecznego więcej aniżeli jednego państwa członkowskiego. Celem koordynacji jest wszakże unikanie nadmiernych obciążeń. W orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości stwierdzano jednoznacznie, że w zakresie dotyczącym ustalania ustawodawstwa właściwego generalną zasadą było podleganie tylko jednemu ustawodawstwu państwa członkowskiego (wyroki: z dnia 12 czerwca 1986 r., 302/84, Ten H.; z dnia 10 lipca 1986 r., 60/85, L.). Sformułowano także zakaz podwójnego obciążania migrujących pracowników składkami wynikającymi z systemów zabezpieczenia społecznego różnych państw członkowskich (orzeczenie TS z dnia 15 lutego 2000 r., C-34/98, Komisja v. Francja) – por. Krzysztof Ślebzak, Komentarz do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego).

W myśl art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/04 osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje swoją pracę najemną. Nadto zgodnie z przepisem art. 1 lit. a i b rozporządzenia nr 883/04, określenie „praca najemna” oznacza wszelką pracę lub sytuację równoważną traktowaną jako taką do celów stosowania ustawodawstwa w zakresie zabezpieczenia społecznego Państwa Członkowskiego, w którym taka praca lub sytuacja ma miejsce.

Oznacza to, iż przyjęcie związania się stosunkiem pracy w Niemczech przez odwołującego prowadzącego równoległe działalność gospodarczą w Polsce w świetle art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/04 skutkować winno co do zasady podleganiem przez niego w zakresie ubezpieczeń społecznych ustawodawstwu Niemiec.

Poinformowanie przez osobę wykonującą pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich instytucji wyznaczonej przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania (lub jej zapoznanie z sytuacją tej osoby w braku ww. informacji) wymaga jednak – ze względu na zaistnienie czynnika ponadkrajowego w ubezpieczeniu społecznym – zastosowania procedury przestrzegającej właściwości i kompetencji instytucji ubezpieczeń społecznych, przewidzianej w przepisach art. 16 rozporządzenia. Informacja, o której mowa, jest podstawą do niezwłocznego, lecz tylko wstępnego i tymczasowego ustalenia dla niej ustawodawstwa właściwego, stosownie do zasad kolizyjnych ustalonych w art. 13 rozporządzenia. O tymczasowym określeniu prawa, według którego obejmuje się tę osobę ubezpieczeniem społecznym, instytucja miejsca zamieszkania wnioskodawcy informuje wyznaczone instytucje

państwa, w którym wykonywana jest praca. Od tej chwili biegnie termin dwóch miesięcy, w czasie których przynajmniej jedna z zainteresowanych instytucji może poinformować instytucję miejsca zamieszkania o niemożności zaakceptowania ustalonego ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii. Gdy to nie nastąpi, tymczasowe określenie ustawodawstwa staje się ostateczne (por. wyrok SN z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12, wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 4 marca 2015 roku, III AUa 1511/14, opubl. LEX nr 1667532).

W sprawie miały zastosowanie przepisy wspólnotowej koordynacji, ponieważ odwołujący domagał się ustalenia wobec niego ustawodawstwa właściwego, informując, że jednocześnie prowadzi działalność gospodarczą na terytorium Polski (w Polsce ma też miejsce zamieszkania) oraz wykonuje pracę najemną na podstawie stosunku pracy na terenie Niemiec. Z uwagi na jednoczesne wykonywanie działalności (pracy najemnej i pracy na własny rachunek) w różnych państwach konieczne jest zbadanie, czy ubezpieczony spełnia warunki ubezpieczenia ustanowione przez system zabezpieczenia społecznego w prawie krajowym wskazanym przez normy kolizyjne jako właściwe. W tym wypadku organ ubezpieczeń społecznych miejsca zamieszkania ubezpieczonego był uprawniony tylko do wskazania ustawodawstwa właściwego stosownie do art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004 (por. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 sierpnia 2007 r., I UK 68/07, OSNP 2008 nr 19-20, poz. 300). Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia z dnia 6 czerwca 2013 r., sygn. akt II UK 333/12 (LEX nr 1438536), określenie ustawodawstwa właściwego wskazującego na instytucję miejsca świadczenia pracy najemnej wyłącza ocenę przez instytucję miejsca zamieszkania, czy stosunek prawny będący podstawą objęcia ubezpieczeniem społecznym w kraju świadczenia pracy jest ważny według prawa miejsca zamieszkania ubezpieczonego. Instytucja miejsca zamieszkania osoby ubiegającej się o ustalenie ubezpieczenia społecznego w innym państwie może powziąć wątpliwości co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa, lecz trzeba podkreślić, iż może chodzić jedynie o wątpliwości co do określenia ustawodawstwa mającego zastosowanie do zainteresowanego, z uwzględnieniem art. 13 rozporządzenia podstawowego i odpowiednich przepisów art. 14 rozporządzenia wykonawczego, czyli niepewności co do tego, czy osoba wnosząca o ustalenie prawa właściwego jest objęta systemem zabezpieczenia społecznego w więcej niż jednym państwie członkowskim. Wątpliwości tych instytucja miejsca zamieszkania wnioskodawcy nie może sama rozstrzygać, lecz musi dostosować się do trybu rozwiązywania sporów co do ustalenia ustawodawstwa właściwego wskazanego w szczególności w art. 6, 15 oraz 16 rozporządzenia nr 987/2009, które nakazują zwrócenie się – w przypadku istnienia wątpliwości bądź rozbieżności – do instytucji innego państwa członkowskiego. Instytucje niezwłocznie dostarczają lub wymieniają między sobą wszystkie dane niezbędne dla ustanowienia i określenia praw i obowiązków osób, do których ma zastosowanie rozporządzenie podstawowe. Przekazywanie tych danych odbywa się bezpośrednio pomiędzy samymi instytucjami lub za pośrednictwem instytucji łącznikowych. Współdziałanie i opieranie się na porozumieniu instytucji właściwych ze względu na miejsce zamieszkania ubezpieczonego i ze względu na miejsce wykonywania przez niego pracy najemnej oznacza, że do instytucji właściwych, jak również do sądu krajowego należy przede wszystkim ustalenie, czy osoba żądająca ustalenia właściwego ustawodawstwa podlega ubezpieczeniu społecznemu w każdym ze wskazanych przez nią państw i postąpienie w celu ustalenia stanu zgodnego z art. 11 ust. 1 rozporządzenia podstawowego. Organ rentowy ani sądy nie mogą spowodować sytuacji, w której osoba prowadząca działalność i wykonująca pracę najemną w różnych państwach członkowskich Unii nie będzie podlegała żadnemu ustawodawstwu lub że będzie podlegała ustawodawstwu więcej niż jednego państwa. Taki skutek jest niezgodny z celem art. 48-51 TWE (art. 39 i 42 w tekście skonsolidowanym), którym jest zapewnienie, aby pracownicy, w rezultacie wykorzystania prawa do swobodnego przepływu, nie tracili korzyści należnych im z zabezpieczenia społecznego na podstawie ustawodawstwa danego państwa członkowskiego (por. wyroki ETS z dnia 20 września 1994 r., C-12/93, A. D., (...) 1994, s. (...); z dnia 26 maja 2005 r., C-249/04, J. A.; z dnia 10 czerwca 1986 r., 60/85, M. E. S. L., (...) 1986, s. (...); z dnia 3 maja 1990 r. C-2/89, K. von H., z dnia 16 lutego 1995 r., C-425/93, (...) & Co. KG, (...) 1995, s. 269).

W niniejszej sprawie polski organ rentowy podjął współpracę z instytucją w Niemczech w celu ustalenia, czy odwołujący wnoszący o ustalenie właściwego ustawodawstwa objęty jest systemem zabezpieczenia społecznego z tytułu pracy najemnej na terenie Niemiec. W trakcie kontroli instytucja w Niemczech stwierdziła ostatecznie, że za okres od 1 kwietnia 2018 r. niemieckie przepisy emerytalne nie znajdują zastosowania w stosunku do odwołującego. Z uwagi na wysokość przeciętnych, miesięcznych zarobków w Niemczech w latach 2018-2019 przedmiotowe zatrudnienie uznano za marginalne i wskazano, że nie powinno być uwzględniane przy określaniu właściwego

ustawodawstwa. W oparciu o powyższe stwierdzenie polski organ rentowy ustalił w stosunku do Z. K. ustawodawstwo polskiego w okresach od 1 kwietnia 2018 r. do 31 marca 2019 r. oraz od 1 kwietnia 2019 r. do 31 marca 2020 r.

Postępowanie organu rentowego należy uznać za prawidłowe, bowiem wobec wątpliwości dotyczących jednoczesnego zatrudnienia w Niemczech i prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce – wszczął on procedurę opisaną w art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego, zgodnie z którym, w przypadku gdy z uwagi na brak pewności co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa niezbędne jest nawiązanie kontaktów przez instytucje lub władze dwóch lub więcej państw członkowskich, na wniosek jednej lub więcej instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich lub na wniosek samych właściwych władz, ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego jest określane na mocy wspólnego porozumienia, z uwzględnieniem art. 13 rozporządzenia podstawowego i odpowiednich przepisów art. 14 rozporządzenia wykonawczego.

Wykorzystując art. 16 ust. 4 organ rentowy nawiązał współpracę ze swoim odpowiednikiem w Niemczech i wydanie decyzji w sprawie nastąpiło dopiero po jednoznacznym przedstawieniu temu organowi wątpliwości co do powstania tytułu ubezpieczenia na terenie Niemiec i po uzyskaniu jego jednoznacznego stanowiska.

Podkreślenia wymaga, że zgodnie z zastrzeżeniem wynikającym z art. 14 ust. 5b rozporządzenia wykonawczego, praca o charakterze marginalnym nie będzie brana pod uwagę do celów określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa na mocy art. 13 rozporządzenia podstawowego. Zgodnie z poglądem Sądu Najwyższego wyrażonym w postanowieniu z dnia 29 kwietnia 2021, I (...) 108/21, LEX nr 3245333, wykładnia art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004 jest w sposób konieczny i systemowy powiązana z wykładnią art. 14 ust. 5b rozporządzenia wykonawczego w ten sposób, że dla ustalenia ustawodawstwa właściwego w zakresie zabezpieczenia społecznego zrekonstruowana w ten sposób norma ma następującą treść: „Osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich, podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną, chyba że wykonywana praca ma charakter marginalny”. Powyższy pogląd Sąd w pełni podziela i przyjmuje w niniejszej sprawie.

Przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało zaś, że z uwagi na czas pracy, wysokość dochodów i skalę działalności zawodowej odwołującego w spornych okresach, praca najemna w Niemczech miała charakter marginalny w porównaniu z działalnością gospodarczą w Polsce. W zaistniałej sytuacji Sąd nie mógł uznać odwołującego jako osobę wykonującą pracę najemną i na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich, a tym samym nie może być on objęty zakresem obowiązywania art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004.

Z powyższych względów Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie.

O kosztach zastępstwa procesowego odwołującego Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c., zgodnie z którym: strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). W niniejszej sprawie stroną przegrywającą jest Z. K., stąd też Sąd zasądził na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w P. od odwołującego kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Wysokość kosztów zastępstwa procesowego Sąd ustalił w oparciu o § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 265).

Sędzia Hanna Parzybut-Dan